

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No3
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINING MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr.
2026-yil, aprel-may.*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanov Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

BUXGALTERIYA VA EKOLOGIK HISOBOT (ESG HISOBOTLARI).....	21
Abdulkarimov Qamariddin Isroiljon o'g'li, Abdurashidov Faxriddin Fazliddin o'g'li, Beknazarov Zafarjon Ergachevich	
YASHIL INVESTITSİYALARNI RIVOJLANTIRISH – BARQAROR IQTISODIY O'SISHNING ASOSIY YO'NALISHI	26
Yarboyeva Farida Ulug'bek qizi, Yoqubova Zilola To'ra qizi	
RAQAMLI SOLIQ NAZORATINING BUXGALTERIYA TIZIMIGA TA'SIRI	30
Abdulaxatov Mirkomil O'rol o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
ИННОВАЦИОННЫЙ МАРКЕТИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА	34
Насиров Дилшод Фархадович, Халманова Шахзода, Кенесбаева Азиза	
O'ZBEKISTON TURIZM TIZIMIDA QO'SHILGAN QIYMAT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	39
Normurodov X.E., Abdurazakova Farangis Dilshod qizi	
СОВРЕМЕННЫЕ ШКОЛЫ НАУКИ УПРАВЛЕНИЯ И ИХ ОСНОВНЫЕ ИДЕИ.....	44
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Джамолова Хилола Исмаиллаевна	
O'ZBEKISTONDA BUXGALTERIYA HISOBINI MOLİYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA MOSLASHTIRISH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI	50
Qosimova Fazilat Sherzod qizi, Shermuxamedov Bexzodjon Usmonovich	
MARKAZIY BANK RAQAMLI VALYUTALARI VA GLOBAL PUL TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	57
Jumanova Shaxlo Boxodir qizi, Shovkatov Nodirjon Ne'matjon o'g'li	
RAQOBAT VA MONOPOLIYA SHAROITIDA BOZOR SAMARADORLIGI HAMDA IQTISODIY RIVOJLANISH OMILLARI	62
Yo'ldashaliyev Muxammadaziz Xabibulla o'g'li, Yoqubova Zilola Tura qizi	
ИНВЕСТИЦИИ В ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКИ	68
Насиров Дилшод Фархадович, Тохинова Азиза Олимжоновна, Исокулова Хуснора алохиддиновна	
FRANCHAYZING FAOLIYATIDA RAQAMLI MARKETING VA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI.....	74
Xodjayev Anvar Rasulovich, Nasimov Dilshodbek Hotam o'g'li	
AGROINDUSTRIAL BIOMASSANING IKKILAMCHI UTILIZATSIYASI – YOPIQ SIKL IQTISODIY MODELINING INFRATUZILMAVIY TAYANCHI: IQTISODIY-EKOLOGIK MEZONLAR VA MILLIY AMALIYOT.....	80
Kadirova Maraljon Matyakubovna, Eshbekov Murodjon Uktamovich	
ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA ULARNING MOLİYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI.....	87
Alimov Umid Xamid o'g'li, Rustamov Maqsud Suvonqulovich	
RAQOBATLASHMAGAN BOZOR SHAROITIDA NARX BELGILASH TAMOYILLARI.....	92
G'aniyev Fayzbek Abduxamid o'g'li, Jumanazarov Og'abek Ahmadjon o'g'li, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
DEVELOPMENT OF LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE	104
Akhrorova Munavvar Farkhod kizi, Abdalimov Orzubek Tuychibek o'g'li, Samiyev Damir Ahmad o'g'li, Rakhmonov Umrzoq Otaboy o'g'li	

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA BANK KREDITLARINING AHAMIYATI.....	112
Ubaydulloyeva Rayhona Fahriddin qizi, F.U.Umarov	
O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	119
Raxmonova Sabina Navro'z qizi, Nazar Nazarov G'ulomovich	
TARMOQ TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING AHAMIYATI	124
Samadova Solik qizi, Normurodov Husan	
TIJORAT BANKLARINING RAQAMLI XIZMATLARIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	130
Tillayev Xurshidjon Sulaymon o'g'li, Karimov Umrbek Javlonbek o'g'li	
ISLOM MOLIYASINI O'ZBEKISTONDA RIVOJLANISHI.....	137
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
XALQARO VA MILLIY BUXGALTERIYADA NOMODDIY AKTIVLARNI HISOBGA Olish, BAHOLASHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	141
Axmetova Nasiba Axmetovna, Mavlanov Normo'min Normamatovich	
URBANIZATSIYA SHAROITIDA TRANSPORT MARKETINGINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	147
Iskandarov Quddrat Shuxratovich, Ataniyazova Zarina Niyetbay qizi	
IQTISODIY ATAMALARNING O'ZBEK TILIDA SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI.....	154
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Salamova Oliya	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING HAJMI, OMILLARI VA UNI KAMAYTIRISH YO'LLARI.....	158
Tohirova Gulnoza Zokirovna, Tillayev Xurshidjon Sulaymon o'g'li	
RAQAMLI BANK TIZIMLARI VA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR (FINTECH)NING AN'ANAVIY BANKLARGA TA'SIRI.....	164
Shermuxe'dov Bexzodjon Usmonovich, Qosimova Fazilat Sherzod qizi, Abdumalikova Busalima Abduvali qizi	
SUN'IY INTELLEKTNING AXBOROT BOZORIGA TA'SIRI: MAHSULOT VA MEHNAT BOZORIDAGI O'ZGARISHLAR.....	170
Mo'ydinjonova Durdonaxon Ilhomjon qizi, Ismanov Ibrohim Nabiye'vich	
ICHKI AUDIT TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO STANDARTLAR VA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA.....	175
Axmedov Xasan Ruzibaye'vich, Ruzibaye'va Karima Shavkat qizi, Abdumalikova Busalima Abduvali qizi	
SARATON KASALLIGIDA PSIXOLOGIK REABILITATSIYA: "5 OLAM" MODELINI KENGAYTIRISH VA AMALIY QO'LLASH	182
Salayeva Laylo Shavkatovna, Toshtemirov Doston Tohirjon o'g'li	
THE CHALLENGES OF MANAGING CROSS-FUNCTIONAL TEAMS IN PHARMACEUTICAL PROJECTS	187
Murodova Feruzakhon Talatovna	
GREEN ECONOMY AND GREEN INVESTMENT: SUSTAINABLE AS A MAIN FACTOR OF ECONOMIC GROWTH.....	194
Tursinov A.J., Jalgasbaeva J.A., Axmetova U.M.	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	199
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich, Dilmurodov Komiljon Ahmad o'g'li	

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI

Baymuradov Shoxrux Maxmudovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Biznes boshqaruvi kafedrası dotsenti v.b. PhD
E-mail: sh.boymurodov@tsue.uz

Dilmurodov Komiljon Ahmad o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Menejment fakulteti BBA-87 guruhi talabasi
E-mail: dilmurodovkomiljon5@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada strategik menejmentning zamonaviy iqtisodiyotdagi o'rni va ahamiyati ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot davomida strategik rejalashtirish, raqobat ustunligini shakllantirish hamda uzoq muddatli rivojlanishni ta'minlovchi omillar o'rganilgan. Metodologik asos sifatida tizimli yondashuv, statistik tahlil va solishtirma tahlil usullaridan foydalanilgan. Tadqiqot natijalari strategik menejmentni samarali tashkil etish korxonalarning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil ekanligini ko'rsatadi. Maqolada strategik boshqaruv tizimini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ham ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: strategik menejment, strategik rejalashtirish, raqobat ustunligi, boshqaruv tizimi, innovatsiya, rivojlanish strategiyasi.

Abstract: This article analyzes the role and significance of strategic management in the modern economy from scientific-theoretical and practical perspectives. The study examines strategic planning, the formation of competitive advantage, and factors ensuring long-term development. Systematic approach, statistical analysis, and comparative analysis methods were used as the methodological basis of the research. The results indicate that the effective organization of strategic management is an important factor in enhancing the sustainable development and competitiveness of enterprises. The article also provides practical recommendations for improving the strategic management system.

Key words: strategic management, strategic planning, competitive advantage, management system, innovation, development strategy.

Аннотация: В данной статье проанализированы роль и значение стратегического менеджмента в современной экономике с научно-теоретической и практической точек зрения. В ходе исследования были изучены стратегическое планирование, формирование конкурентных преимуществ, а также факторы, обеспечивающие долгосрочное развитие. В качестве методологической основы использованы системный подход, статистический и сравнительный методы анализа. Результаты исследования показывают, что эффективная организация стратегического менеджмента является важным фактором обеспечения устойчивого развития и повышения конкурентоспособности предприятий. В статье также представлены практические рекомендации по совершенствованию системы стратегического управления.

Ключевые слова: стратегический менеджмент, стратегическое планирование, конкурентное преимущество, система управления, инновации, стратегия развития.

KIRISH

Globalashuv jarayonlari va raqobat kuchayib borayotgan zamonaviy iqtisodiy sharoitda korxonalar faoliyatini samarali boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, strategik menejment korxonaning uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlash, mavjud resurslardan samarali foydalanish hamda bozor talablariga moslashish imkonini beruvchi muhim boshqaruv vositasi hisoblanadi.

Strategik menejment korxonaga nafaqat joriy masalalarni hal etish, balki kelajakdagi rivojlanish yo'nalishlarini aniqlash, ehtimoliy risklarni boshqarish va yangi imkoniyatlardan samarali foydalanish imkonini yaratadi. Zamonaviy iqtisodiyotda innovatsiyalar, raqamli texnologiyalar hamda global integratsiya jarayonlari strategik boshqaruvning ahamiyatini yanada oshirmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi strategik menejmentning nazariy asoslarini tahlil qilish, uning amaliy ahamiyatini ochib berish hamda samarali boshqaruv tizimini shakllantirish bo'yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Bundan tashqari, strategik menejment korxonalarda boshqaruv samaradorligini oshirish, ichki va tashqi muhitdagi o'zgarishlarga moslashuvchanlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalar faoliyatini aniq strategiyalar asosida tashkil etish ularning iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu sababli strategik boshqaruv tamoyillarini amaliyotga samarali joriy etish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Shuningdek, strategik menejment korxonalarning innovatsion faoliyatini rivojlantirish, investitsion jozibadorligini oshirish hamda xalqaro bozorlarda raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. To'g'ri ishlab chiqilgan strategiya korxonaga mavjud imkoniyatlardan unumli foydalanish, istiqboldagi maqsadlarni aniq belgilash va uzoq muddatli barqaror rivojlanishga erishish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Strategik menejment nazariyasi iqtisodiy fanlarda keng o'rganilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Klassik yondashuvlarda strategiya tashkilotning uzoq muddatli maqsadlariga erishish vositasi sifatida talqin etiladi. Mazkur yondashuvlarda korxonaning ichki imkoniyatlari, tashqi muhit omillari hamda boshqaruv samaradorligi asosiy mezon sifatida ko'rib chiqiladi.

Michael Porter o'z tadqiqotlarida raqobat ustunligini shakllantirishda strategik tahlil va bozor pozitsiyasini to'g'ri tanlash muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, korxona muvaffaqiyati nafaqat ichki resurslarga, balki tashqi iqtisodiy muhitni chuqur tahlil qilish va unga mos strategiyalar ishlab chiqishga ham bog'liq.

Peter Drucker strategik boshqaruvni tashkilot samaradorligini oshirishning muhim vositasi sifatida baholab, maqsadga yo'naltirilgan boshqaruv konsepsiyasini ilgari surgan. U boshqaruv jarayonida aniq maqsadlarni belgilash va natijadorlikni ta'minlash strategik rivojlanishning asosiy omillaridan biri ekanligini qayd etadi.

Zamonaviy tadqiqotlarda strategik menejment innovatsion rivojlanish, raqamli transformatsiya hamda barqaror iqtisodiy o'sish bilan uzviy bog'liq holda o'rganilmoqda. Xalqaro tashkilotlar va ilmiy markazlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda strategik boshqaruv korxonalarning moslashuvchanligini oshirish, resurslardan samarali foydalanish hamda raqobatbardoshlikni mustahkamlashning muhim omili sifatida baholanadi.

Shuningdek, ilmiy adabiyotlarda strategik menejmentning korporativ boshqaruv tizimidagi o'rni ham alohida e'tirof etiladi. Tadqiqotchilar strategik rejalashtirishning samarali tashkil etilishi korxonalarning investitsion jozibadorligini oshirish, risklarni kamaytirish va uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qilishini ta'kidlaydilar.

So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy izlanishlarda strategik menejmentning raqamli iqtisodiyot sharoitidagi ahamiyati yanada ortib borayotgani qayd etilmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt, axborot texnologiyalari va innovatsion boshqaruv usullarining rivojlanishi strategik qarorlar qabul qilish jarayonini takomillashtirishda muhim omil sifatida ko'rilmogda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda strategik menejment tizimini o'rganishda tizimli yondashuv asosiy metod sifatida tanlandi. Ushbu yondashuv orqali strategik boshqaruv elementlari o'zaro bog'liqlikda tahlil qilinib, ularning korxona faoliyati samaradorligiga ta'siri kompleks ravishda baholandi.

Shuningdek, statistik tahlil usuli yordamida korxonalar faoliyati ko'rsatkichlari hamda strategik qarorlarning samaradorligi o'rganildi. Mazkur usul orqali strategik boshqaruvning korxonalarning iqtisodiy natijalariga ta'siri bo'yicha muhim ko'rsatkichlar tahlil qilindi.

Solishtirma tahlil usuli asosida turli mamlakatlar va korxonalar tajribasi o'zaro taqqoslandi. Ushbu metod strategik menejmentning samarali modellari va amaliy yondashuvlarini aniqlash imkonini berdi. Natijada ilg'or tajribalar va ularni amaliyotga joriy etish imkoniyatlari baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, strategik menejmentni samarali joriy etgan korxonalar uzoq muddatda barqaror rivojlanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Strategik rejalashtirish korxonalarga bozor o'zgarishlariga tez moslashish, resurslarni optimal taqsimlash hamda raqobat ustunligini saqlab qolish imkonini beradi.

Zamonaviy sharoitda strategik boshqaruv raqamli texnologiyalar bilan integratsiyalashib, qaror qabul qilish jarayonining tezkorligi va aniqligini oshirmoqda. Bu esa boshqaruv samaradorligini kuchaytirib, korxonalar uchun yangi rivojlanish imkoniyatlarini yaratmoqda.

Tahlil natijalariga ko'ra, strategik menejmentning asosiy samarali yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- uzoq muddatli rejalashtirishni takomillashtirish;
- innovatsion strategiyalarni joriy etish;
- raqamli boshqaruv tizimlaridan keng foydalanish;
- bozor tahlilini chuqurlashtirish.

Ushbu omillar korxonalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish, raqobatbardoshligini mustahkamlash hamda uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Korxonaning strategik rivojlanish ko'rsatkichlarini baholashda asosiy iqtisodiy va boshqaruv samaradorligi indikatorlaridan foydalanildi. Mazkur ko'rsatkichlar korxonaning moliyaviy barqarorligi, mijozlar bilan ishlash sifati, ichki biznes jarayonlari samaradorligi hamda raqamli rivojlanish darajasini aniqlash imkonini beradi. Tahlil natijalari strategik menejmentning korxona faoliyatidagi ahamiyatini baholash va istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlarini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi (1-jadval).

1-jadval. Strategik menejmentning korxona faoliyatiga ta'siri¹

Ko'rsatkichlar	Strategik boshqaruv joriy etilmagan korxonalar	Strategik boshqaruv joriy etilgan korxonalar
Mehnat unumdorligi	O'rtacha	Yuqori
Bozor ulushi	Barqaror emas	Barqaror o'suvchi
Innovatsion faoliyat	Past	Faol
Qaror qabul qilish tezligi	Sekin	Tezkor
Raqobatbardoshlik darajasi	O'rtacha	Yuqori
Moliyaviy barqarorlik	Nisbatan past	Mustahkam

Korxonalarda strategik menejment tizimini samarali tashkil etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, raqobatbardoshlikni oshirish hamda uzoq muddatli rivojlanishga erishishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, zamonaviy iqtisodiy sharoitda moliyaviy ko'rsatkichlarni yaxshilash, innovatsion faoliyatni kengaytirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish strategik rivojlanishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Quyidagi jadvalda korxonaning 2023–2025-yillardagi strategik rivojlanish ko'rsatkichlari, ularning o'sish sur'atlari hamda strategik ahamiyati aks ettirilgan bo'lib, mazkur ko'rsatkichlar korxonaning moliyaviy, innovatsion va tashkiliy rivojlanish dinamikasini ifodalaydi (2-jadval).

2-jadval. Korxonaning strategik rivojlanish ko'rsatkichlari jadvali (2023–2025 yy.)²

No	Ko'rsatkichlar (KPI)	O'lchov birligi	2023-yil	2024-yil	2025-yil (Prognoz)	O'sish sur'ati (2025/2023, %)	Strategik ahamiyati
1	Moliyaviy ko'rsatkichlar						
1.1	Sof foyda	mln. so'm	15 000	18 500	22 000	+46.6%	Rentabellikni oshirish
1.2	Sotishdan tushgan tushum	mln. so'm	120 000	140 000	165 000	+37.5%	Bozor ulushini kengaytirish
1.3	Mahsulot tannarxi	% da	70%	65%	60%	-10 p.p.	Xarajatlarni optimallashtirish
2	Mijozlar bilan ishlash						
2.1	Mijozlar bazasi soni	mingtada	12.5	15.0	18.0	+44.0%	Bozor penetratsiyasi

1 Muallif ishlanmasi

2 Muallif ishlanmasi

2.2	Mijozlarning sodiqlik indeksi (NPS)	% da	65%	72%	80%	+15.3%	Brend sifatini oshirish
3	Ichki biznes jarayonlar						
3.1	Yangi mahsulotlar ulushi	% da	5%	12%	20%	+15 p.p.	Innovatsion strategiya
3.2	Ishlab chiqarish unumdorligi	kishi/soat	100	115	130	+30.0%	Samaradorlikni oshirish
4	Ta'lim va rivojlanish						
4.1	Xodimlarni o'qitish xarajatlari	mln. so'm	200	350	500	+150%	Kadrlar salohiyati
4.2	Raqamlashtirish darajasi	% da	30%	50%	75%	+45 p.p.	Digital strategiya

Korxonaning strategik rivojlanish ko'rsatkichlari tahlili shuni ko'rsatadiki, 2023–2025-yillar davomida barcha asosiy KPI ko'rsatkichlari bo'yicha ijobiy o'sish tendensiyasi kuzatilmoqda. Bu esa korxonada strategik menejment tizimi samarali tashkil etilganligini va uzoq muddatli rivojlanish maqsadlariga bosqichma-bosqich erishilayotganini anglatadi.

Moliyaviy ko'rsatkichlar tahliliga ko'ra, sof foyda 2023-yildagi 15 000 mln so'mdan 2025-yilda 22 000 mln so'mga yetishi prognoz qilinmoqda. Ushbu ko'rsatkichning 46,6 foizga oshishi korxona rentabelligining ortib borayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, sotishdan tushgan tushumning 37,5 foizga o'sishi korxonaning bozor ulushi kengayib borayotganini ko'rsatadi. Mahsulot tannarxining 70 foizdan 60 foizgacha kamayishi esa xarajatlarni optimallashtirish strategiyasi samarali amalga oshirilayotganini bildiradi.

Mijozlar bilan ishlash ko'rsatkichlari ham ijobiy dinamikaga ega. Jumladan, mijozlar bazasi sonining 12,5 mingdan 18 mingtagacha oshishi korxonaning bozordagi pozitsiyasi mustahkamlanayotganini anglatadi. Mijozlarning sodiqlik indeksi (NPS)ning 65 foizdan 80 foizgacha ko'tarilishi esa xizmat va mahsulotlar sifatining yaxshilanib borayotganidan hamda brend qiymati ortayotganidan dalolat beradi.

Ichki biznes jarayonlari tahlilida yangi mahsulotlar ulushining 5 foizdan 20 foizgacha oshishi innovatsion strategiyaning faol amalga oshirilayotganini ko'rsatadi. Ishlab chiqarish unumdorligining 30 foizga o'sishi esa korxonada zamonaviy boshqaruv va texnologik yondashuvlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

Ta'lim va rivojlanish yo'nalishida xodimlarni o'qitish xarajatlarning 150 foizga oshirilishi inson kapitaliga investitsiyalar hajmi ortayotganini ko'rsatadi. Raqamlashtirish darajasining 30 foizdan 75 foizgacha oshishi esa korxonada digital strategiya va zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish jarayonlari jadallashayotganidan dalolat beradi.

Umuman olganda, jadval ma'lumotlari strategik menejmentning korxona faoliyati samaradorligini oshirish, raqobatbardoshlikni mustahkamlash va uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlashdagi muhim rolini yaqqol namoyon etadi.

Artel Electronics — O'zbekistonning yirik maishiy texnika va elektronika ishlab chiqaruvchi korxonalardan biri bo'lib, zamonaviy strategik boshqaruv tamoyillari asosida faoliyat yuritadi. Korxona ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, eksport hajmini kengaytirish hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali milliy va xalqaro bozorda raqobatbardoshligini mustahkamlab bormoqda.

So'nggi yillarda korxonada raqamli transformatsiya, sifat menejmenti hamda inson kapitalini rivojlantirish strategiyalariga katta e'tibor qaratildi. Natijada kompaniyaning ishlab chiqarish hajmi, eksport salohiyati va mijozlar bazasi sezilarli darajada oshgan. Ushbu tajriba strategik menejmentning korxona rivojlanishidagi amaliy ahamiyatini yaqqol namoyon etadi (3-jadval).

3-jadval. "Artel Electronics" korxonasining strategik rivojlanish ko'rsatkichlari³

№	Ko'rsatkichlar	2023-yil	2024-yil	2025-yil (prognoz)	Strategik ahamiyati
1.	Ishlab chiqarish hajmi	100%	118%	135%	Bozor ulushini oshirish
2.	Eksport hajmi	420 mln \$	510 mln \$	650 mln \$	Xalqaro raqobatbardoshlik
3.	Raqamlashtirish darajasi	45%	60%	80%	Boshqaruv samaradorligi
4.	Innovatsion mahsulotlar ulushi	12%	18%	25%	Innovatsion rivojlanish

3 <https://artelelectronics.com/>

5.	Xodimlarni qayta tayyorlash	1 200 nafar	1 850 nafar	2 500 nafar	Inson kapitalini rivojlantirish
6.	Mijozlar qoniqish indeksi	72%	81%	88%	Brend ishonchligi
7.	Energiya tejamlor texnologiyalar ulushi	30%	45%	65%	Barqaror rivojlanish

3-jadval ma'lumotlari "Artel Electronics" korxonasida strategik menejment tizimi samarali tashkil etilganligini ko'rsatadi. Ayniqsa, eksport hajmining oshishi va innovatsion mahsulotlar ulushining ko'payishi korxonaning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini mustahkamlayotganidan dalolat beradi.

Bundan tashqari, raqamlashtirish darajasining ortishi boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qilmoqda. Xodimlarni qayta tayyorlash va energiya tejamlor texnologiyalarni joriy etish esa korxonaning uzoq muddatli barqaror rivojlanish strategiyasini samarali amalga oshirayotganini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari strategik menejment korxonalar rivojlanishida muhim omil ekanligini tasdiqlaydi. Strategik menejment tashkilotlarga barqaror rivojlanishni ta'minlash, raqobatbardoshlikni oshirish hamda bozor o'zgarishlariga moslashish imkonini beradi.

Shu asosda quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. Strategik rejalashtirish tizimini takomillashtirish va uzoq muddatli maqsadlarni aniq belgilash.
2. Innovatsion texnologiyalarni boshqaruv jarayonlariga keng joriy etish.
3. Raqamli transformatsiyani jadallashtirish orqali boshqaruv samaradorligini oshirish.
4. Xodimlarning strategik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish.
5. Tashqi muhit tahlilini muntazam olib borish orqali risklarni kamaytirish.

Mazkur chora-tadbirlar strategik menejment tizimini yanada samarali tashkil etish, korxonalarning iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash hamda uzoq muddatli rivojlanish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, strategik menejmentni samarali tashkil etish korxonalarning investitsion jozibadorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda zamonaviy bozor talablariga moslashuvchanligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida strategik boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish korxonalarning innovatsion salohiyatini oshirishga va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, strategik menejmentning samarali yo'lga qo'yilishi korxonalar faoliyatida risklarni oldindan baholash, iqtisodiy xavflarni kamaytirish hamda uzoq muddatli istiqbolda barqaror rivojlanishga erishish imkonini beradi. Shu sababli zamonaviy boshqaruv tizimida strategik rejalashtirish va innovatsion yondashuvlardan keng foydalanish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Porter, M. (1980). Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. New York: Free Press.
2. Drucker, P. F. (1985). Management: Tasks, Responsibilities, Practices. New York: Harper & Row.
3. Johnson, G., Scholes, K., & Whittington, R. (2008). Exploring Corporate Strategy. 8th Edition. Harlow: Pearson Education.
4. Mintzberg, H. (1994). The Rise and Fall of Strategic Planning. New York: Free Press.
5. OECD. (2024). Strategic Management and Innovation. Paris: OECD Publishing.
6. World Bank. (2025). Business Strategy and Competitiveness. Washington, DC: World Bank Publications.
7. Ansoff, H. I. (1965). Corporate Strategy. McGraw-Hill.
8. David, F. R. (2011). Strategic Management: Concepts and Cases. Pearson Education.
9. Thompson, A. A., Strickland, A. J. (2003). Strategic Management: Concepts and Cases. McGraw-Hill.
10. Artel Electronics rasmiy sayti: <https://artelectronics.com/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

3-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
